

Bir Şiirin Nazire Olup Olmadığını Belirleyen lütler

Bir Şiirin nazire olup olmadığını belirleyen ölçütler i ve dıŐ faktörler olmak üzere iki ana grupta incelenmiŐtir:

BaŐlıca İ Faktörler

- 1- Şairin model aldığı Şiirin Őairinden ve nazire yazma niyetinden söz etmesi.
- 2- Model Şiirin bir mısraının tazmin (bir dize ya da beytinin baŐka bir Őairce herhangi bir nazım biçimine tamamlanmasına ve böyle yazılan Őiire denir) edilmesi.
- 3- Belirli bir uzunlukta ve/veya orijinallikte olan bir redife sahip olması.
- 4- Musammat (i kafiyeli) olmak gibi gazelin oluŐturulmasında belirli bazı özelliklerin sezilebilir sayıda ibare veya kelimenin, atasözleri ve dilin ifade özelliklerini belirten deyimlerin, cinas, soru-cevap, tezat gibi konuŐmaya dayalı sanatların paylaŐılması.

BaŐlıca DıŐ Faktörler

1- Ele alınan şairin çağdaşı veya çağına yakın bir zamanda yaşamış bir tezkire yazarının ifadesi. Şiirin nazire mecmualarında bulunuyor olması.

Şairleri Nazire Yazmaya İten Sebepler

1- Zemin şiiri geçme isteği.

2- Meydan okumalara cevap verme ihtiyacı.

3- Üstat şairleri izlemek.

4- Bir dostluk göstergesi olarak nazireleşmek.

5- Genç şairleri teşvik: Örnekleri fazla görülme de usta şairlerin yetenekli buldukları genç şairleri daha güzel şiir yazmaya teşvik etmek ve bir anlamda eğitmek için bu genç yeteneklerin şiirlerini tanzir etmişlerdir.

6- Nazirenin sağladığı imkân (Hazır Kalıplar): Şairler yeni bir redif bulmak yerine hazır buldukları kafiye ve redifler üzerinden bir şeyler söylemek arzusuyla nazire yazmaya yönelmişlerdir.

Düzenleyeni Bilinen Nazire Mecmuaları

Eski Türk edebiyatında nazire yazıcılığı gibi nazire derleyiciliği de bir tür gelenek halini almıştır. Şiir konusunda bilgi sahibi, şiirden anlayan kişiler oldukları anlaşılan nazire derleyicileri derledikleri nazireleri *mecmua-i nezair* genel adı ile anılan mecmualarda bir araya toplamışlardır.

Bazılarının kim tarafından derlendiği bilinmeyen bu mecmualar elifba sırasına göre olmak üzere belli bir sistem içinde düzenlemişlerdir. Bu mecmualar edebiyat tarihinin aydınlatılmasındaki katkıları dolayısıyla son derece önemli eserlerdir.

Çeşitli dönemlerde rağbet gören şairler ve şiirleri ile bunları ne kadar etkili oldukları dönem şairlerinin şiir anlayışları, eğilimleri, zevkleri, işledikleri konular kafiye, redif ve vezin tercihleri gibi şiir tarihi açısından önemli bilgiler nazire mecmualarının incelenip değerlendirilmesi ile elde edilebilecek bilgilerdir. Kaynaklarda adına rastlanmayan kimi şairlerin adlarına bu eserlerde rastlanması edebiyat tarihi açısından önemli bir diğer konudur. Ayrıca bu mecmualarda divan sahibi şairlerin divanlarına girmemiş şiirlerine de rastlamak mümkündür. Yine bu mecmualar sayesinde şairler arasındaki türlü yakınlıklardan

kaynaklanan muarefe (birbirlerini tanıma), müşaare (karşılıklı şiir söyleme), mülatefe (latifeleşme), çeşitli gruplar, meclisler, dostluk, hemşehricilik, akrabalık gibi yakınlıklardan kuşaklar arası etkileşimler hatta mektebe varan geniş yayılmalara kadar çeşitli ilişkileri nispeten tespit etmek mümkündür. Önemli nazire mecmuaları şunlardır: